

Avdeling for lærerutdanning

Saksbehandler: Håvard Ulstein
Tlf: +47 55585887

HØGSKOLEN
I BERGEN

BERGEN UNIVERSITY COLLEGE

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Vår dato: 03.11.2014 Vår ref: 2014/3239
Deres dato: Deres ref: 14/3600

Høringssvar - Utdanning og forskning i spesialpedagogikk

Høgskolen i Bergen mener det er mye bra i rapporten, og vi er enige i at langt flere spesialpedagogiske utfordringer må behandles i grunnutdanningene, både i pedagogikkfaget og i de øvrige fagene. Vi har likevel en del innvendinger. Våre innvendinger går først og fremst på mangler i rapporten og på et snevert syn på behovet for synspedagogisk kompetanse spesielt, noe som gjør at studietilbudene i spesialpedagogiske tema ved HiB blir misvisende. Både på dette feltet og på andre spesialpedagogiske områder, må utdanningen bygge på relevant pedagogisk forskning.

HiBs spesialpedagogiske miljø har gått grundig gjennom rapporten og kommet med sine innvendinger.

1. Feil og mangelfull informasjon om aktiviteter ved HiB

Ekspertgruppen har gjennomgått de spesialpedagogiske utdanningene i Norge og intervjuet i den forbindelse også fagpersoner ved HiB. Informasjonen er imidlertid ikke videreformidlet korrekt.

HØGSKOLEN I BERGEN
BERGEN UNIVERSITY COLLEGE

+47 55 58 75 00
post@hib.no
hib.no

ORG.NR: 974 652 366

CAMPUS KRONSTAD:

Inndalsveien 28
5063 Bergen

CAMPUS MØLLENDALSVEIEN:

Møllendalsveien 6-8
5009 Bergen

POST:

Postboks 7030
N-5020 Bergen

FAKTURA | INVOICE:

Fakturamottak
Postboks 363 Alnabru
N-0614 Oslo

a) Studietilbudene i spesialpedagogikk ved HiB

Kommentarer til *Tabell 4.1*. Spesialpedagogiske utdanninger i Norge studieåret 2012-2013, s. 43. Her er enkelte utdanninger ved HiB utelatt og andre er ikke riktig beskrevet.

Tabell 1 Kommentarer til og oppretting av feil og mangler i rapportens Tabell 4.1

Hentet fra rapporten:		Våre kommentarer:
UH-Inst,	Navn på studiene	
HiB	<ul style="list-style-type: none"> - Atferdsvansker (30 stp emne på bachelornivå) - Tilpasset opplæring og spesialpedagogikk for barn (30 stp – emne på bachelornivå) - Tilpasset opplæring og spesialpedagogikk for ungdom (30 stp – emne på bachelornivå) - Syn for lesing og læring (30 stp – videreutdanning for pedagoger) - Synsnevrologiske vansker og synspedagogisk metodikk (30 stp) 	<p>Alle videreutdanningene i spesialpedagogiske emner ved HiB krever en avsluttet pedagogisk utdanning eller tilsvarende, minst på bachelornivå. Videreutdanningene bygger på grunnutdanninger.</p> <p>«Syn for lesing og læring» (30 stp) er del 1 i en videreutdanning innen synspedagogikk. Bare pedagoger som har fullført del 1 eller er synspedagog fra annen institusjon, er aktuelle for del 2 «Synsnevrologi og synspedagogisk metodikk» (30 stp). (I rapporten er ukorrekt tittel på studiet brukt.)</p> <p>I tillegg til videreutdanningene har HiB en fordypningsenhet i Tilpasset opplæring og spesialpedagogikk på 4. året i Grunnskolelærerutdanningen. 30 stp</p>
Riktig liste for tilbud ved HiB:		
HiB:	<p>Fordypningsenhet i GLU: Tilpasset opplæring og spesialpedagogikk (30 stp på 4. året)</p> <p><u>Videreutdanninger:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Atferdsvansker (30 stp - videreutdanning) - Tilpasset opplæring og spesialpedagogikk for barn (30 stp – videreutdanning for pedagoger på barnetrinnet og i barnehage) - Tilpasset opplæring og spesialpedagogikk for ungdom (30 stp – videreutdanning for pedagoger på ungdomstrinnet og i videregående) 	

- **Syn for lesing og læring, Syn del 1** (30 stp – videreutdanning for pedagoger)
- **Synsnevrologi og synspedagogisk metodikk, Syn del 2** (30 stp -
Etter fullført Syn del 1 eller annen synspedagogutdanning)

På s. 86 hevder ekspertgruppen at kun NTNU tilbød synspedagogikk i 2012-2013, og på s. 116 vises det til at HiB planlegger et videreutdanningstilbud i Syn for lesing og læring i 2014.

HiB gjennomførte 2 x 30 sp i synspedagogikk i 2012 og 2013. Den ene var «Synsnevrologi og synspedagogisk metodikk» som selvsagt hadde stort fokus på ervervet hjerneskade. En tematikk ekspertgruppen mener det ikke finnes spesialpedagogiske utdanningstilbud på i Norge.

b) Utelatt forskning på spesialpedagogisk tematikk ved HiB

Ekspertgruppen lister opp spesialpedagogisk forskning ved ulike institusjoner, men nevner ikke forskning ved HiB, avd. for lærerutdanning:

Tabell 2 FoU-prosjekter ved HiB som er utelatt i Tabell 8.3

HiB	Fou-prosjekter
Forskningstema innen det spesialpedagogiske fagfeltet	<p>Spesialundervisning og tilpasset opplæring</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Kartlegging og kunnskapsutvikling på konsentrasjonsvansker</i> - <i>Forhindre og forebygge skoletrøtthet gjennom bedre tilpasset opplæring</i> <p>Synspedagogiske tema</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Barns funksjonelle syn – synsforstyrrelses innvirkning på læring</i> - <i>Omfang og konsekvenser av synsvansker etter occipitalskader</i> <p>Annet</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Lesson Study som modell for utvikling av lærerprofesjonalitet</i>

c) Mangelfull informasjon om forskerkompetanse innen synspedagogikk

Det er riktig at det foregår lite synspedagogisk forskning i UH-sektoren, men i tillegg til det post-doc-prosjektet ved UiO som nevnes (s. 135) har HiB en førsteamanuensis som forsker på feltet.

2. Ekspertgruppen viser en ikke-forskningsbasert behovsanalyse

Ekspertgruppen er opptatt av at spesialpedagogisk forskning og undervisning også må foregå på de klassiske områdene som syn, hørsel og logopedi.

a) Mangel på synspedagogisk innsikt

På s. 16 går gruppen inn for at det opprettes et nordisk/internasjonalt samarbeid innenfor spesialiseringene synspedagogikk og døvblindhet. ***De anbefaler samtidig at det ikke skal være en mastergrad innen synspedagogikk nasjonalt.***

Til tross for at synet er en spesielt viktig sans for utvikling og læring, begrenser gruppen synspedagogikk til blinde og svaksynte slik det kommer fram på s. 90. Her defineres de synshemmede til de 2 % som er blinde og svaksynte. Forskning fra en rekke fagdisipliner viser at langt flere barn, unge og voksne sliter med store visuelle utfordringer. I dagens visuelt krevende samfunn er synskompetanse nødvendig i opplæring og rehabilitering. Både norsk og internasjonal forskning viser at mellom 17-24 % av alle skolebarn har visuelle forstyrrelser som kan hemme konsentrasjon, oppmerksomhet, våkenhet, leseferdigheter, skriveferdigheter, motorisk aktivitet og sosial samhandling. Dette støttes faktisk i rapporten (s. 70) ved at det vises til Folkehelseinstituttet. Det er dokumentert at barn får feile diagnoser på grunn av manglende kompetanse og forståelse for deres synsavvik. På denne bakgrunn har HiB opprettet den forskningsbaserte videreutdanningen «Syn for lesing og læring» (30 sp), gjennomført 2011 (i samarbeid med Statped Vest) og nå i 2014/2015. Studiet er samlingsbasert og bruker nettløsning. Dette er en unik utdanning som gir pedagogene innsikt i barns synsutvikling, egenferdighet i synspedagogisk funksjonskartlegging og kompetanse på synspedagogiske metoder for opplæring av barn og unge med visuelle vansker.

På s. 36 vises det at PP-tjenesten har lav kompetanse på syn, hørsel og autisme. Den synspedagogiske utdanningen med fokus på blinde og svaksynte og som

ekspertgruppen vil «sementere», er ikke relevant for PPT da den omfatter en elevgruppe de sjelden møter. Flere ansatte fra PPT følger studiet «Syn for lesing og læring» da denne kompetansen gir dem mulighet til tverrfaglig diagnostisering og mer treffsikre tiltak.

HiB har også en forskningsbasert påbygning i synspedagogikk «Synsnevrologi og synspedagogisk metodikk» (30 sp) gjennomført både i 2010 og i 2013, også med samlinger og nettløsning. Studiet bygger på «Syn for lesing og læring» eller en tidligere gjennomført synspedagogutdanning. Forskning viser at færre blir svaksynte og blinde etter WHO's ICD-10 klassifisering, mens flere får komplekse synsforstyrrelser av nevrologisk årsak (nevrologiske sykdommer og skader). Synsvansker inntreffer hos over 60 % av dem med ervervet hjerneskade. Disse klassifiseres etter WHO's ICF hvor fokus rettes mot den enkeltes funksjon. Prinsippene i ICF brukes i helsevesenet, og samsvarer med opplæringslovens krav om tilpasset opplæring. Opplæringsinstitusjoner kan ikke begrense synspedagogisk opplæring og kompetanse til noen få utvalgte med bestemte synsproblem, mens andre med synsvansker blir kasteballer i et system uten kompetanse. Dette skjer selv om det er utviklet synspedagogiske metoder som gir positiv effekt på deres læring og utvikling.

På s. 19 mener ekspertgruppen det bør satses på ***én nordisk forskningsbasert masterutdanning i synspedagogikk***. Fagfeltet er i midlertid blitt så omfattende at ingen høyskole eller universitet i Norden har kompetanse til å dekke den faglige synspedagogiske bredden. Kapasiteten må være større enn én utdanning da synspedagogisk kompetanse omtrent er fraværende i kommunal opplæring og helse, og i spesialisthelsetjenesten. HiB har hatt svenske, danske og finske studenter på de to videreutdanningene i synsnevrologi. Vår felles utfordring er å utvikle synspedagogutdanninger som svarer på de utfordringene dagens moderne samfunn stiller både innen helse- og opplæring.

3. Hvordan skape et helhetssyn på barns utvikling, læring og sosiale samspill?

Ekspertgruppen viser til behovet for å oppdage barn, kartlegge vansker og følge dem opp over tid. Dette betyr spesialpedagoger tett på barnet slik at en kan ta del i deres opplæring. Godt kvalifiserte spesialpedagoger må være i skoler og barnehager slik at de konkret kan bidra til at opplæringen tilpasses elevens evner og forutsetninger. De må selv kunne undervise barnet og eleven og samhandle med andre rundt dem. Dette står i kontrast til ekspertgruppens anbefaling på s. 16, hvor kandidater med master i spesialpedagogikk gis *begrenset undervisningskompetanse* når hovedoppgaven er å gi spesialpedagogisk hjelp til barn som går i barnehage og/eller skole. Hva mener ekspertgruppen her med spesialpedagogisk hjelp? Er ikke dette undervisning/opplæring? Er spesialpedagogisk yrkesutøvelse begrenset til en «terapi» løsrevet fra barnet/elevens opplæring? Spesialpedagogens samlede utdanning må alltid legges til grunn for vurdering av deres aktuelle undervisningskompetanse.

Med hilsen

Per Arne Michelsen
dekan

Håvard Ulstein
rådgiver